

100 ÉVES A MADÁRGYŰRŰZÉS MAGYARORSZÁGON!

Megújulás az MME keretein belül

Az 1974-ben alapított MME Gyűrűző Szakosztálya új lendületet adott a szervezett madárgyűrűzésnek. 1976-ban a Madártani Intézet megbízásából az MME vette át ennek szervezését. A lengyel „Actio Baltica” mintájára megindult az „Actio Hungarica” madárgyűrűző tábori hálózat, amelynek keretén belül napjainkig másfél millió madár jelölése és biometriai mérése történt meg.

Magyarországon jelenleg nyolc madárgyűrűző-állomás és számos gyűrűző tábor üzemel. Ezekben a vonuló madarak vizsgálata mellett helyet kap az ismeretterjesztés és bemutatás is.

Ezek mellett kutatási és természetvédelmi programokban alkalmazzák a madárjelölések különböző módszereit a fém és színes műanyag gyűrűktől a műholdas nyomkövetésig. Mindezek keretén belül évi 200 ezer madarat jelölnek meg a hazai madárgyűrűzők. A gyűrűzési, visszafogási és megkerülési adatok beépülnek a madárgyűrűzési adatbankba, amely két évtizedes munka után mára teljesen digitalizált formában is rendelkezésre áll.

Ez alapján 1908 és 2007 között mintegy ezer gyűrűző 285 madárfaj 3,7 millió egyedét jelölte meg Magyarországon. Ezen kívül 400 ezer visszafogási, és 30 ezer megkerülési adatot tartunk nyilván, amelyekből közel 25 ezer külföldi vonatkozású. Mindezek elérhetőek a Madárgyűrűzési Központban, illetve a madárgyűrűzés nemzetközi háttérstruktúrájának, az Európai Madárgyűrűzési Szövetség (EURING) összesített adatbankjában, ahol valamennyi tagország egyesíti a madárvonulási alapadatokat.

Az MME

„A madárbarát Magyarországért!”

Csatlakozzon hozzánk!

Magyar Madártani
és Természetvédelmi Egyesület

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

1121 Budapest, Költő u. 21.
e-mail: mme@mme.hu
telefon: 06 1 275 6247
www.mme.hu

Hazánk madárvédelmét támogathatja adományával és adójának 1%-ával!

Bankszámlaszámunk: 11712004-20011215

Adószámunk: 19001243-2-43

Fotók: Benke Szabolcs, Dr. Csörgő Tibor, Karcza Zsolt, Mészáros József, Németh Ákos, Pintér Balázs, Pigniczki Csaba, Preiszner Bálint, Schenk Jakab, Schmidt András, Tihanyi György, Viborg Stiftsmuseum

A Madárgyűrűzési Központot a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatja.

www.mme.hu

A madárgyűrzés megszületése

A madárvonulás mindig is élénken foglalkoztatta az embereket és már a történelmi korokban is számos megfigyelést és elméletet írtak le ezzel kapcsolatban. A madárgyűrzést Hans Christian C. Mortensen, dán tanár dolgozta ki és alkalmazta először 1899-ben, seregélyeken. Ezt követően 1903-ban Németországban, majd 1908-ban, a világon harmadikként Magyarországon, Vönöczky Schenk Jakab vezetésével az 1893-ban Herman Ottó által alapított Királyi Magyar Ornithológiai Központ - a későbbi Madártani Intézet - munkatársai is megkezdtek a módszer széleskörű alkalmazását.

Herman Ottó

Vönöczky Schenk Jakab

A hazai kezdet

A hazai madárgyűrzés első évében összesen 27 madárfaj 1064 példányára került gyűrű. Akkoriban főleg a fehér gólya, gémfélék, dankasirály, füstifecske és más, viszonylag könnyen elérhető fészkelő madárfajok fiókáit jelölték. A kifejtett madarak biztonságos megfogásához új eszközök kidolgozására volt szükség. A jelöléseket eleinte főleg a Központ alkalmazottai, majd egyre nagyobb arányban külső munkatársak végezték. A kezdeti lendületet ugyan az I. világháború erősen visszavetette, mégis a hazai madárgyűrzés első negyed századában összesen 200 madárfaj közel 85 ezer egyedét jelölték meg. Az ezekből származó megkerülési eredmények tudományos sikereket hoztak Magyarországnak. 1928-ban Schenk Jakab "Magyarországi madarak vándorútjai" címmel kiadásra kerülő iskolai falitérképe mutatja be az addigi legfontosabb eredményeket.

Az adatbázis pusztulása

1944 decemberében a II. világháború értelmetlen pusztításának áldozata lett a Madártani Intézet teljes könyvtára, irattára és gyűjteménye, köztük a gyűrzési törzskönyvek és kardonok az addigi összes, 170 ezer adattal.

A háború után Vertse Albert és munkatársai újjászervezték a Madártani Intézetet. A megmaradt gyűrűzők és a külföldi társintézetek segítségével megpróbálták a jelölési adatokat rekonstruálni, de azoknak csak egy részét sikerült újra összegyűjteni, a gyűrzési adatok legnagyobb hányada végleg elveszett. Napjainkra a háború előtti időszakból csak azok a felbecsülhetetlen értékű adatok maradtak fenn, amelyek korábban az éves madárgyűrzési jelentésekben publikálásra kerültek az Aquila folyóiratban.

1951-ben újraindul a gyűrűgyártás, és ezzel a rendszeres madárgyűrzés Magyarországon. A függőnyháló megjelenése és elterjedése új lehetőségeket teremtett a madárvonulás-kutatásban, elsősorban az addig ritkábban jelölt, nagy tömegű énekesmadarak gyűrzésével.

